

ЩЕФАН ТЕРЕН ТРОФЕЯТ НА МАРОШ

Превод от словашки: Панайот Спиров, 1979

chitanka.info

Вече втори ден главният лесничей Мико не го свърташе из лесничейството. Работата му в канцеларията не спореше и той прехвърляше листата от едната купчина на другата. Когато жена му го извика за обяд, Мико грубо отвърна, че не е гладен. Поседя малко, после внезапно стана, праметна през рамо ярешкото си кожухче и измърмори през зъби на практиканта, че отива да види работниците в долината.

— Какво ли се е вкиснал такъв? — помисли си момъкът, сви рамене, погледна часовника си и отново се залови за работа. Трябва да довърши отчета за извозените трупи, а с Ян се бяха уговорили да се видят в три и той всеки момент трябваше да се появи. Искаха да се поразходят и да чуят рева на елените.

Главният лесничей се изкачваше по горския път, час по час спираше, а когато стигна до мостчето над ручея, който идеше от страничната долина и се вливаше в големия поток, изви към склада със спуснати трупи. Седна на един дебел дънер, облегна гърба си върху друг и разсеяно се загледа към насрещните сечища.

Беше чудесен есенен следобед. В тези слънчеви дни на отиващото си сиромашко лято последните горски плодове отдавна бяха узрели, а сечищата под камбанарията в Колибите бяха натезжали от даровете на настъпващата есен. Наистина, лесничеят знаеше, че топлите слънчеви дни вече се редуват с хладни нощи и че призори на хълмовете започват да пълзят мъгли. Брачният период на елените беше в разгара си. Та нали и в неговия район повече от седмица ревяха дванадесет елена, а сред тях имаше, които не бяха какви да е, и на двата рога бяха получили повече от двеста точки...

Някъде изпод хребета, в младата елхова горичка, която се вклиняваше в горния край на сечището, изрева елен и веднага след това от насрещния склон долетя отговор.

— Те са, двата! Още са в леговищата си... — помисли лесничеят.

— Ама че дявол, тъкмо тоя ли? — процеди през зъби Мико и сърдито бръкна в джоба на жилетката си. От него измъкна сгънато на четири писмо с герба на Дирекцията на държавните гори, което беше адресирано по следния странен начин:

За М. Подбански, началник на горски участък — да се предаде лично!

Онзи ден му го беше връчил специален куриер. Знаеше наизуст какво пише вътре, но сега механично и разсеяно прочете още веднъж съдържанието му:

В събота, 28 септември 1943 г., като гост на господин министъра ще пристигне Негово превъзходителство посланикът на Германския райх, за да застреля елена осемнадесетак от Томанова клисура. Той ще престои само два дни. Бъдете на негово разположение. Успехът на лова е от изключително значение. Подходяща и добре охранявана квартира за госта и трите съпровождащи го лица ще уредим, както обикновено. Преводачът е сигурен. За ловния успех на акцията носите лична отговорност!

Лесничеят гневно стисна юмрук и пъхна в джоба си измачканата хартия.

— Защо посланикът трябва да застреля тъкмо осемнадесетака от Томанова клисура? Защо? Човек се бяхти толкова години, най-послед отгледа един свестен елен, а сега като изневиделица му заповядват, че трябва да го отстъпи, за да го гръмне тоя тип!

Лесничеят стисна зъби и се загледа към сечището. Когато преди четири години откри за пръв път този елен в района си, той беше многообещаващ дванадесетак с дълги разклонени рога. След това всяка година се появяваше по време на брачния период. Отначало Мико мислеше, че идва някъде откъм Полша, но когато две последователни години намери в началото на пролетта падналите му рога, той се увери, че еленът живее тук. Лани двата му рога бяха вече с по девет правилни разклонения и когато тази година го забеляза от чакалото, отдалеч позна, че това е той — осемнадесетакът. Наистина еленът не беше достигнал върха на зрелостта си, можеше да живее година-две и да остави потомство. И тъкмо в този момент искат да го

убият! Защо изобщо съобщи за него? По-добре да не беше показвал на ония от дирекцията и намерените рога! А като връх на всичко му пишат, че отговаря лично за успеха на акцията! Много добре! Кой ли е само този отгоре, дето толкова се е загрижил, кой ли пак иска да си оправи положението?

Неясните му мисли бяха прекъснати от тракането на каруца и скърцането на колела.

— Сигурно Марош се връща в долината — помисли си лесничеят, после стана и направи няколко крачки по горския път. Беше наистина каруцарят, натоварил дърва за огрев.

— Помага бог, Мартине, чакай, да ме откараш надолу! — спря го Мико.

— Помага бог, господин главен лесничей! — отвърна каруцарят и охотно спря конете.

Лесничеят улови подадената му ръка и ловко скочи върху дървата, ухаещи на смола.

— Ходихте да наглеждате елените ли? — попита по навик каруцарят, шибна конете и каруцата отново затрака. Каруцарят не изчака утвърдителния отговор: — Реват, драго да ти стане! — продължи той. — Снощи и днес сутринта тук вреше и кипеше. Сутринта видях четиринадесетака ей там, от другата страна. Беше се спуснал към долината, води четири кошути, а край него се навъртат два по-млади. Вярно, тях не ги видях, но така ми се стори по гласа им... А вие сте били да погледате вашия от Томанова клисура, нали?

При тези думи лесничеят се навъси и не отговоря.

— От пет дни реве — продължаваше Марош, — сигурно ще се разгони пак из оная горичка под хребета. Обажда се рядко, само от време на време избучи. Предполагам, че ходи на сечището чак по тъмно. Вчера сутринта момчетата го видели как си отива, малко след изгрев-слънце... Осемнадесетак!

— Да, осемнадесетак — обади се най-последно тъжно и някак неохотно лесничеят. Знаеше, че Марош е прав. Познаваха се отдавна, той обичаше планината и разбираше от елени. От малък беше израсъл по сечищата и вече пета година се грижеше за конете на горското стопанство, а понякога помагаше и при огледа на района, защото едва ли имаше друг човек в долината, когото кучето на лесничейството да слуша повече. Не, Марош не говори празни приказки...

Марош не беше свикнал неговият началник да има такъв тъжен глас, когато става въпрос за елени. Той го погледна с недоумение и започна да го разпитва...

— Вие него още няма да го закачате, нали? Чудесно животно!

— Не би трябвало, Марош, не би трябвало, но...

Марош неволно дръпна юздите, спря каруцата, погледна изненадано главния лесничей и го прекъсна.

— Какво но? Да не би да искате...

— Не искам, разбира се! — грубо отговори лесничейт. — Само че ще дойде да го застреля някаква голяма клечка! Немец! — измърмори за обяснение той.

— Ама че дивотия! И тъкмо него ли? — попита учудено и гневно каруцарят, като повдигна глава.

— Него, Мартин, него! Написали са ми го черно на бяло! — обясни лесничейт, сякаш искаше да се оправдае.

— Да, ама нали той още...

— Вярно, би трябвало да поживее още най-малко две-три години, да остане тук! Ама какво да правиш? Можеш ли да им се опънеш? — отвърна раздразнилият се лесничей и наполовина сърдито, наполовина примирено махна с ръка. — Дано по-скоро иде по дяволите! — прокле той след малко, за да му олекне.

— Тю, да му се не види! — изруга Марош. — Що за управляя, що за хора! И точно него ли наредиха да се застреля? — Той гневно дръпна поводите и конете подскочиха. След няколко метра те отново забавиха ход, каруцата се закриви към лесничейството кротко и някак си тъжно. Двамата мълчаха...

— Струва ми се, че все пак не бива да го правите, господин лесничей! — не забрави да спомене Марош, когато се разделиха пред сградата и си подадоха ръце.

— Ти по-добре не споменавай за тая работа пред никого, Марош! Казах ти го само на тебе! — прекъсна го лесничейт. — Ще ми докараш някоя беля, нали знаеш какви са времената!

— Така е, така е, но... — каруцарят не довърши, защото лесничейт го спря и без да каже нито дума, допря показалеца до устата си.

Мъжете си стиснаха ръце.

Изминаха два дни.

Един час преди разсъмване от ловния заслон излязоха трима души и поеха в студената нощ. По тревата пред дървената къщичка сребрееше слана, звездите по небето започнаха бавно да гаснат. Първият, облечен в униформа на лесничей, поведе госта и преводача нагоре по тревистия хълм, после мъжете се отклониха по тясна пътека, която се виеше към старата елхова гора над голямото сечище.

Не бяха изминали и петнадесет минути, откакто вървяха по пътеката, и в подножието на хребета се разнесе първият проточен рев...

— Реве! — прошепна лесничейт на преводача и наслюнчи показалеца си, за да определи посоката на вятъра. — Търси — обясни той, — идва от другата страна. Сигурно е оня неправилен четиринадесетак, вчера го видях. Бива си го — добави тихо, но убедително лесничейт.

Гостът дори не изчака да му се преведе. Той махна с ръка в знак на явно несъгласие и отсече строго, отказвайки по-нататъшни обяснения:

— Слабо! Водете ме на осемнадесетак!

— Както заповядате! — отвърна лесничейт и пое напред.

Започваше да разсъмва.

Ловците забързаха. Задъхани, те се бяха изкачили почти на хребета, когато в редеещия полумрак под тях от клисурата се обади друг елен. Самоувереният, изпълнен със сила рев призоваваше към двубой. Очевидно той беше насочен към елена от насрещната страна.

Мъжете незабавно се присвиха зад едно повалено дърво. Известно време беше тихо, но не след дълго отдолу отново прозвуча плътният рев и в напрегнатата тишина, която се възцари след него, от ухото на лесничей не убягна, че някъде под тях в самия край на сечището изпраця сух клон. Това показваше, че еленът се изкачва нагоре. Сега той беше много по-близо и очевидно се насочваше към съперника си. Сърцето на Мико заби на пресекулки. Чудейки се какво да прави, той вдигна бинокъла към очите си. Двамата до него престанаха да дишат. Лесничейт наблюдаваше напрегнато и затова навярно не забеляза, че нетърпеливият преводач на госта вече втори път прошепва в ухото му:

— Той ли е? Сигурен ли сте? Познавате ли изобщо този край?

Мико трепна, но се овладя и отвърна почти обидено:

— Познавам го, господине. Ето там, под нас, се виждат и кошутите!

В същия момент от утринната мъгла, паднала в клисурата, се измъкна стара кошута, след нея втора, а след нея още една. Последна изскочи малката миналогодишна кошута. Те се отправиха полека към хълма. Изминаха три дълги минути и тогава, следвайки своя харем, от гъстия малинак се измъкна и силният елен, водачът на стадото — осемнадесетакът. Еленът измуча и пое след кошутите. Спря в края на младата гора на около двеста крачки от ловците и повдигна глава. После изпъна шия и отпусна могъщите си рога от двете страни на гърба. От полуотворената уста изскачаше горещият му дъх и се превръщаше в белезникава пара. А след миг над околността се понесе неговият плътен, самоуверен рев.

Лесничеят се вдърви от напрежение. Неприятният гост занервничи, започна припряно да се подготвя за трудния изстрел и сега Мико наистина не знаеше кому да стиска палци — на прекрасното животно или на посланика.

И тогава се случи нещо, което навярно никой от тях не беше очаквал. Някъде над клисурата, от която преди малко се беше измъкнал еленът, изневиделица изтрещя глух изстрел. Осемнадесетакът мигновено се втурна през младата горичка, а когато спря за част от секундата в края ѝ, зад гърба на лесничея се изгърмя повторно. Беше стрелял припряният гост.

На лесничея му се стори, че еленът се присви, но после той светкавично се изправи, отблъсна се и със силен скок се хвърли в гъстата гора.

Мъжете замряха. В близкия храсталак закряка уплашена сойка, а после в сечището стана тихо.

— Кой стреля? — избухна в безсилен гняв преводачът, а чужденецът замърмори нещо на немски.

Попаднал в безизходица, лесничеят сви рамене и каза сърдито:

— Браконieri, господине! Браконieri!

— Как може такава нещо? — прекъсна го преводачът. — Що за ред е това? Ще отговаряте! Всичко да се разследва и да се даде отчет! — говореше той, като размахваше пистолет в ръката си.

— Как мислите, не улучих ли? — попита след продължителна пауза на развален чешки посланикът.

— Боя се, че малко прибързахте, Ваше превъзходителство. Беше далеч и той скочи, трудно се уцелва при такъв случай! Но...

— Какво но? — настояваше преводачът.

— Стори ми се, че господин посланикът удари на месо! — отговори лесничейт. — Трябва да потърпим малко, ще идем да видим.

Мико повдигна бинокъла към очите си и грижливо огледа околността. Другите двама направиха същото. Но в сечището и край него нищо не помръдваше.

— Ще изчакаме малко и ще отидем да проверим — забеляза лесничейт и този път другите двама му се подчиниха, без да продумат. Те изпушиха набързо по една цигара, но когато извадиха втора, преводачът започна да се безпокои.

— Господин посланикът се тревожи! На обяд трябва да си тръгне, иска да е сигурен!

Станаха и Мико ги поведе. Дълго и грижливо той огледа мястото, изведнъж се наведе към един сиво-зелен подбел и безмълвно посочи нещо с ръката си. Две от листата бяха опръскани с няколко пресни капки тъмночервена кръв.

— Следи! — промълви лесничейт и се наклони още повече, а след малко каза: — От стомаха! Ето тука има остатъци от несмляна трева!

Внимателно, крачка по крачка, ловците поеха по кървавите дири. Те ги отведоха навътре в гората и на места мъжете трябваше да се промъкват на четири крака. Дириите се проточваха чак до другото сечище, но там близо до пътеката кръвта започна силно да намалява, а след това следата извиваше към хребета...

— Лош знак! — отбеляза лесничейт. — Преминал е в другата долина! Трябва да доведем куче!

— Вие ще го намерите! — каза грубо задъханият и навъсен преводач и гостът кимна, давайки да се разбере, че търсенето на застреляното от него животно е грижа на домакините...

Разбира се, когато се върнаха в лесничейството, първата им работа беше да уведомят за всичко дирекцията.

— Да се намери! Да се намери на всяка цена! — гласеше естествено отговорът.

Още същия ден беше предприета хайка срещу дръзките браконieri, които бяха подплашили елена. Ръководеше я лично окръжният началник на жандармерията и в нея взе участие целият персонал на лесничейството. Напразно.

На обяд гостът си отиде. След една седмица безрезултатната хайка беше прекратена, а простреляният осемнадесетак така и не се намери.

— Два дни го съпровождахме! Освен това с него непрекъснато бяха Марош и кучето, но нищо... — увърташе го главният лесничей, когато на няколко пъти се обръщаха за разяснения лично към него.

* * *

Минаха години от посещението на Негово превъзходителство посланика на „хилядолетната империя“ и в словашките планини се измениха много неща. Времето отвя и него, и тези, които толкова много се грижеха за доброто му настроение. Под Липтовска холя задухаха нови ветрове, а заедно с тях в долините се появиха нови хора. Един от тях беше бившият каруцар и дървосекач Марош. След войната го изпратиха в лесотехническото училище, а оттам по местата, където го теглеше открай време — в планината.

След две години се срещнахме с Марош при доста особени обстоятелства — на погребението на нашия общ ловен приятел Мико.

След традиционните обреди и раздялата с починалия спуснаха в отворения гроб ковчега на известния лесничей. Тогава над ямата застанаха трима татрански лесничей. Единият от тях носеше прост венец от свеж клек, украсен с червеникави стръкчета от боровинкови храсти, другият държеше елхово клонче с черна лента. Развълнувани, те постояха над гроба, а после двамата хвърлиха върху ковчега венеца и клончето.

Третият привлече вниманието ми. Беше висок костелив мъж с орлов нос и посивели коси. Той остана най-дълго загледан безмълвно след ковчега, после рязко се наведе, сграбчи шепя пръст и я хвърли в ямата, а когато се обърна, някак срамежливо обърса с опакото на ръката насълзените си очи.

Ами че това е той, Марош, бившият дървосекач и каруцар — проблясна в главата ми и оттогава гледах да не го изпусна от очи. Веднага щом опечалените започнаха да се разпръскват, аз се отправих към него.

— Помните ли ме още? — попитах аз и той кимна.

— Помня ви, как не, много добре ви помня, нали едно време идвахте в нашия горски участък! — обърна се сърдечно към мене Марош и ми подаде силната си мъжка ръка. — Нали вие с него бяхте стари приятели, отиде си добрият човек. Много съжалявам, че след няколко минути нашият автобус тръгва, можехме да си поприказваме. Аз сега съм в Подбанске, вие сте ходили там, познавате района. Ако ви се отдаде случай, елате да ни видите, непременно елате... Струва ми се, че трябва да се посъветвам за нещо с вас.

Другите бързаха. Ние си подадохме ръце и аз обещах, че в най-скоро време ще се отбия при него.

И така, в една августовска вечер аз потропах на вратата на горския дом, където живееше Марош.

— Добре дошли! — посрещна ме с усмивка той. — Телефонираха ми, че ще дойдете, запазил съм за вас и един сръндак. Заповядайте, влезте. Ще се настаните горе, в стаята за гости.

Марош ме въведе в една чиста, скромно обзаведена стаичка, а когато забеляза, че в краката ми се мотае ловно куче, той се вторачи в него и с одобрителна усмивка го потупа по гърба.

— Ваше ли е? — попита Марош, прецени кучето с поглед на познавач, а после няколко пъти го погали по главата.

— Харесва ми! Ловец с добро куче струва два пъти повече! А слуша ли ви? — попита той и без да изчака отговора ми, продължи да любопитства: — Сега работите в Братислава, нали? И не сте престанали да ходите на лов?

Потвърдих.

— Е, много добре, много добре. Момчетата от отряда на Ахмадулинов, дето по време на Въстанието^[1] бяха тук, в Подбанске, често си спомнят за вас. Радвам се, че се срещаме след толкова години...

Дума по дума ние се разприказвахме и докато аз вадех най-необходимите неща от раницата си, Марош ме запознаваше със своята работа, разказваше ми за животните в своя горски район. Когато го

почерпих с чашка истинска тренчанска боровичка^[2], той дяволито се засмя и рече, сякаш се оправдаваше:

— Е, хайде, наздраве и... добре дошли! Ама кой ви е издрънкарал, че най-много обичам боровичката? Ухае на гора...

Свечери се. Над насрещния хребет се появи лунният сърп, а ние двамата продължавахме да седим до отворения прозорец на неосветената стаичка и не можехме да се наприказваме. Марош говореше така въодушевено и убедително за планината, за животните и за прекрасните корави планинци, че аз го слушах, както дете слуша мъдрата си баба, която му разказва за далечни страни и приказни дворци.

Неочаквано Марош се вгледа в мене и след малко каза:

— Знаете ли, нашият общ приятел Мико умря и аз трябва да споделя с някого нашата тайна...

Сигурно съм изглеждал много учуден, защото Марош повтори думите си, а после продължи.

— Преди години ние се заклехме, че докато и двамата сме живи, никой от нас няма да говори за това. Но той е мъртъв и на погребението аз реших, че ще ви разкрия тайната ни...

Когато свърших разказа си, той ме хвана за ръка и ме въведе в съседната стаичка. На стената над скромното бюро беше закачен един грижливо обработен трофей — могъщите рога на елен осемнадесетак.

— Ето го! Тогава ние с Мико намерихме елена, но не го изпратихме в „райха“. Наистина, изстрелът ми в клисурата го подплаши, но не можах да го спася.

— Живял е в нашите планини, трябва да остане тук! — ми каза тогава Мико... И аз дадох дума за това.

А сега, когато клетвата вече не ме обвързва, искам най-после да го покажа на някоя ловна изложба...

[1] Словашкото национално въстание — Бел.пр. ↑

[2] Хвойнова ракия — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.